

2022-06-09
U2018/01224 (delvis)
U2020/00908 (delvis)
U2020/02156 (delvis)
U2021/00754 (delvis)
U2021/03373 (delvis)
U2022/02319

Utbildningsdepartementet

Statens skolverk
Box 4002, 171 04 Solna

Uppdrag om ett nationellt professionsprogram

Regeringens beslut

Regeringen ger Statens skolverk uppdrag enligt nedan.

En nationell struktur för kompetensutveckling

Skolverket ska med utgångspunkt i vad som föreslås i departementspromemorian Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373), nedan benämnd promemorian,

- ta fram innehåll i en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorers, lärares och förskollärares professionella utveckling (se avsnitt 6.2 och 6.3 i promemorian),
- ta fram en struktur för ett samarbete mellan myndigheten och universitet och högskolor samt yrkeshögskolan som syftar till att utveckla insatser inom den nationella strukturen för kompetensutveckling (se avsnitt 6.5 i promemorian), och
- föreslå ett system för registrering av genomförd kompetensutveckling inom den nationella strukturen för kompetensutveckling inom givna ekonomiska ramar och beskriva konsekvenserna av ett sådant system (se avsnitt 6.5 i promemorian).

Ett nationellt meriteringsystem

Skolverket ska med utgångspunkt i vad som i promemorian föreslås om ett nationellt meriteringssystem och villkor för beslut om olika meriteringsnivåer

i systemet utreda hur villkoret undervisning av hög kvalitet kan bedömas samt beskriva konsekvenserna av ett sådant bedömningsförfarande (se avsnitt 6.3 i promemorian). Kostnaderna för ett sådant bedömningsförfarande ska rymmas inom givna ekonomiska ramar.

Skolverket ska vidare, med utgångspunkt i Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioners (U 2016:06) betänkande Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling (SOU 2018:17), nedan benämnt betänkandet, undersöka hur villkoren för en meriteringsnivå benämnd ”erfaren” för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare skulle kunna konstrueras. Skolverket ska i arbetet med hur villkoren kan konstrueras särskilt beakta att den administrativa bördan minimeras för rektorer, lärare, förskollärare och huvudmän samt för myndigheten (jämför avsnitt 5.2 i betänkandet).

Redovisning av uppdraget

Skolverket ska föra en löpande dialog med Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider. Skolverket ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 oktober 2023.

Närmare om uppdraget

Av promemorian framgår att ett syfte med det föreslagna professionsprogrammet för rektorer, lärare och förskollärare är att utveckla och erkänna kompetens. Rektorer ska efter genomgången befattningsutbildning erbjudas en strukturerad kompetensutveckling. Lärare och förskollärare ska, efter genomgången utbildning och erhållen legitimation, erbjudas en strukturerad kompetensutveckling och möjlighet att få sin kompetens erkänd. Därför föreslås i promemorian att professionsprogrammet ska ha två bärande delar; en nationell struktur för kompetensutveckling och ett nationellt meriterings-system.

En nationell struktur för kompetensutveckling

Syftet med en nationell struktur för kompetensutveckling är bl.a. att ge rektorer, lärare och förskollärare möjligheter att på ett strukturerat och likvärdigt sätt kunna bredda och fördjupa sin kompetens, utveckla sitt

ledarskap eller sin undervisningsskicklighet och specialisera sig inom skolväsendet och därmed stärka sin yrkesskicklighet. Vidare ska insatser inom ramen för den nationella strukturen för kompetensutveckling bidra till att deltagaren utvecklar sådana yrkeskompetenser som kännetecknar särskilt yrkesskickliga rektorer, lärare och förskollärare. I promemorian föreslås att ett nationellt meriteringsystem med meriteringsnivåer ska inrättas. I promemorian föreslås vidare att viss genomförd kompetensutveckling bör vara villkor för beslut om viss meriteringsnivå. En nationell struktur för kompetensutveckling kan därför komma att fylla flera olika syften.

Utbudet inom ramen för den nationella strukturen för kompetensutveckling kan bestå av olika typer av insatser såsom kompetensutvecklingsinsatser som bygger på kollegialt lärande, uppdragsutbildning eller kurser inom ramen för universitets och högskolors eller yrkeshögskolans ordinarie kursutbud samt andra professionsutvecklande insatser. Utbudet ska, i enlighet med syftet med förslaget om ett professionsprogram, inriktas mot rektorer samt legitimerade lärare respektive förskollärare, men vissa insatser ska även kunna nyttjas av lärare och förskollärare utan legitimation samt av ställföreträdande rektorer och anställda eller uppdragstagare som en rektor med stöd av 2 kap. 10 § andra stycket skollagen (2010:800) har gett i uppdrag att fullgöra enskilda ledningsuppgifter eller besluta i vissa frågor som rektorn annars beslutar om.

Universitet och högskolor kommer att ha en väsentlig roll vid framtagande av insatserna inom den nationella strukturen för kompetensutveckling. Även yrkeshögskolan bör vara en viktig aktör. Dessa bör därför ges möjlighet att aktivt delta när sådana insatser ska utformas. Skolverket ska därför ansvara för att ta fram en struktur för ett samarbete mellan myndigheten och universitet och högskolor samt yrkeshögskolan som syftar till att utveckla insatser inom den nationella strukturen för kompetensutveckling (se avsnitt 6.5 i promemorian). Det finns även befintliga strukturer som på olika sätt bidrar till professionsutveckling för rektorer, lärare och förskollärare. En sådan är övningsskolor och övningsförskolor för en verksamhetsförlagd utbildning av hög kvalitet för lärar- och förskollärestudenter. En annan är satsningen Utveckling, lärande, forskning, de s.k. ULF-avtalen, med tät samverkan mellan huvudmän och universitet och högskolor om praktikinära forskning. Arbetet i sådana befintliga strukturer ska beaktas i arbetet med att ta fram innehållet i en nationell struktur för kompetensutveckling.

Den administrativa bördan ska minimeras för alla parter. Det gäller inte enbart huvudmän och myndigheter, utan även de rektorer, lärare och förskollärare som väljer att ta del av insatserna i den nationella strukturen för kompetensutveckling. Insatserna ska därför presenteras och tillgängliggöras på ett samlat sätt. En rektor, lärare eller förskollärare ska också lätt kunna visa genomgången kompetensutveckling inom strukturen genom ett system för registrering av genomförd kompetensutveckling inom den nationella strukturen för kompetensutveckling. I uppdraget att föreslå ett sådant system ingår att lämna nödvändiga författningsförslag för sådan registrering och att göra en kompletterande dataskyddsanalys i förhållande till den som finns i promemorian.

Utredning och förslag om ett nationellt meriteringsystem

En av de faktorer som har störst påverkan på elevernas kunskapsutveckling är lärarens undervisningsskicklighet. Det saknas ett nationellt system för att ge särskilt yrkesskickliga legitimerade lärare respektive förskollärare ett erkännande för sin skicklighet. I promemorian föreslås därför ett nationellt meriteringsystem för att möjliggöra ett sådant erkännande. I promemorian föreslås systemet bestå av två meriteringsnivåer, meriterad och särskilt meriterad, med vissa villkor kopplade till respektive nivå.

Ett av villkoren är ”förmåga till undervisning av hög kvalitet”. I promemorian påpekas att det kan finnas vissa generiska aspekter av en undervisning av hög kvalitet men att det också kan vara stora skillnader mellan hur skicklighet manifesteras, bl.a. beroende på skolform och barn- och elevsammansättning. I uppdraget att utreda hur villkoret undervisning av hög kvalitet kan bedömas ska hänsyn tas till sådana aspekter. Av promemorian framgår även att kollegial observation skulle kunna vara ett sätt att bedöma en lärares eller förskollärares undervisningsskicklighet. Samtidigt är det väsentligt att en sådan bedömning i ett kommande nationellt meriteringsystem inte medför en omfattande statlig administration. I uppdraget att utreda hur villkoret undervisning av hög kvalitet kan bedömas ska möjligheten till kollegial bedömning beaktas.

I betänkandet föreslås tre meriteringsnivåer, erfaren, meriterad och särskilt meriterad. Villkor för meriteringsnivån erfaren bör enligt betänkandet huvudsakligen baseras på formella meriter, såsom exempelvis genomförd introduktionsperiod, högskolepoäng och antal år i yrket, snarare än kvalita-

tiva meriter. Promemorians förslag på villkor för meriteringsnivåerna meriterad och särskilt meriterad innebär att det kan ta relativt lång tid för lärare och förskollärare att nå dessa.

Av promemorian framgår att meriteringssystemet framöver kan komma att både utvecklas och utvidgas. Av promemorian framgår även att meriteringssystemet ska vara överskådligt och effektivt och inte medföra en omfattande statlig administration. Om villkor för meriteringsnivån ”erfaren” kan administreras på ett effektivt och rättssäkert sätt kan en sådan meriteringsnivå vara ett bra komplement till de i promemorian föreslagna meriteringsnivåerna. I uppdraget att undersöka hur villkoren för en meriteringsnivå benämnd ”erfaren” för legitimerade lärare respektive förskollärare skulle kunna konstrueras ingår att lämna nödvändiga författningsförslag och att göra en kompletterande dataskyddsanlys i förhållande till den som finns i promemorian.

Skälen för regeringens beslut

Promemorian Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373) baseras på Utredningens om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (U 2016:06) betänkande Med undervisningsskicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektors professionella utveckling (SOU 2018:17). Promemorian har tagits fram inom Regeringskansliet och remitterats. Promemorian omfattar både lag- och förordningsförslag, bl.a. förslag om en nationell struktur för kompetensutveckling och ett nationellt meriteringssystem samt en ändring i Skolverkets instruktion om att det inom myndigheten ska finnas ett särskilt organ med rådgivande funktion benämnt Rådet för professioner i skolväsendet.

Inom Regeringskansliet bereds för närvarandet ett utkast till lagrådsremiss baserad på förslagen i promemorian med vissa justeringar utifrån remissynpunkter. I avvaktan på färdigställandet av denna lagrådsremiss bör Skolverket ges i uppdrag att, med utgångspunkt i promemorian, dels ta fram innehållet i en nationell struktur för kompetensutveckling, dels utreda vissa frågor om ett nationellt meriteringssystem vidare.

Regeringen har den 7 juni 2022 fattat beslut om en ändring i förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk som innebär att det inrättas ett särskilt organ med rådgivande funktion benämnt Rådet för professioner i skolväsendet. Rådet har i uppgift att bistå Skolverket i arbetet med en natio-

nell struktur för kompetensutveckling och att utreda frågor om ett merit-
ringssystem för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare. Förord-
ningen kan komma att justeras framöver. Förordningen träder i kraft den
1 oktober 2022.

På regeringens vägnar

Lina Axelsson Kihlblom

Jonas Granander Andersson